

Unitárius Közlöny

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE

KIADJA A DÁVID FERENCZ EGYLET.

SZERKESZTI dr. BOROS GYÖRGY.

Előfizetési ára 2 k. 40 f. (1 frt 20 kr.) Egy szám ára 24 fillér (12 kr.)
Egyleti tagok, 5 évi kötelezettséggel, egy évre 2 koronát fizetnek. Minden pénz
Gálfy Lőrincz egyl. pénztárnokhoz küldendő Kolozsvárra.

Meghívó

a Dávid Ferencz Egylet XVII. közgyűlésére.

A Dávid Ferencz Egylet tisztelt tagjait a f. évi közgyűlésre Kolozsvárra ezennel ünnepélyesen meghívom. A közgyűlés október 25-én délután 3 órakor kezdődik.

Ezen közgyűlés a rendes évi jelentéseken kívül főleg a „Nők világával“ fog foglalkozni. Felolvasónak megnyertük a Budapesti Dávid Ferencz Egylet lelkes alelnökét Perczel Ferenczné Kozma Flóra önnagyságát. A közgyűlés után házi-estélyünk lesz, melyen a „Nők Világa“ alapjára adományozott tárgyak ki fognak sorsoltatni.

A fiók-egyletek t. Elnökségeit kérem, sziveskedjenek az *évi jelentéseket* és számadásokat szept. 15-ig az egyleti titkárhoz beküldeni, valamint arra is, hogy legalább 2 (kettő) képviselőt mindenik fiók-egylet küldjön a közgyűlésre, melyre különben mindenik egyleti tagot örömmel várunk. A közgyűlésen szavazati jogukkal csak azok a tagok élhetnek, a kiknek tagdíjuk nem lesz hátralékban. tisztelettel

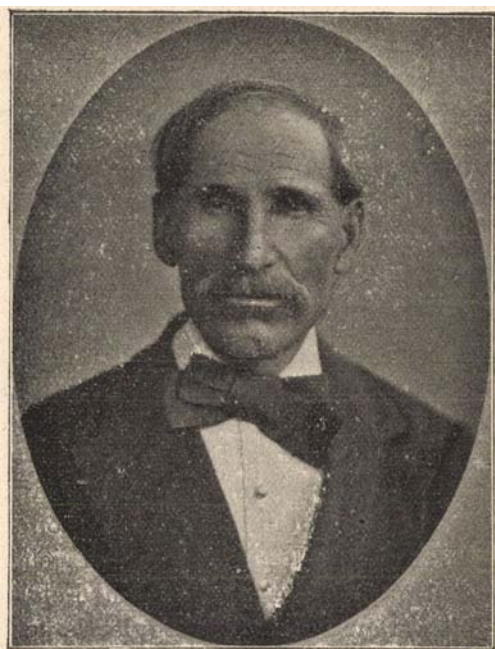
Kolozsvárt, 1902. augusztus 12.

Báró Petrichevich Horváth Kálmán
elnök.

Bedő Lajos lelkész.

1811—1902.*

Bármilyen kérdés foglalkoztat, mindig örömmel tekintünk vissza a XIX-ik százra. Nagy heroizmust, sok meglepő jelenséget látunk ott. Innen szemlélve, mennyire meghat az a lassu, nehéz munka, melylyel a multak avult hagyományait, a haladásnak és mivelődésnek száz és száz akadályát elhárítják. Alig is hihetjük el, hogy a 20-as évek vége felé rebellis jellegűnek tekintették az unitárius E. K. Tanács azon engedélyét, a mely fölhatalmazta a falusi iskolamestereket, hogy tanítványaikat az avult

és kihalt latinnyelv helyett édes anyai magyar nyelvünkön tanítsák. Hogy ugyanezt a középiskolában is keresztül vigyék, nálunk egy Brassai Sámuelre volt szükség. Magyar irodalmunk még csak ébredezett, de fölkelni és lábra állani forradalom nélkül nem tudott.

De bármily szomoru s majdnem hihetetlenül zsarnok volt ez a kor, sok jót is termett. Ekkor alakultak ki a magyar nemzetet újjá teremtő hazafi jellemek, ekkor kerültek elő, észrevétlen, mintegy a föld kebeléből a titáni szellemek. Az a mindent visszafojtó külső erőszak elősegítette a belső erők tömörülését és növekedését. Nem lévén szabad semmi, vívmánynak és dicsőségnek tekintettek minden kis eredményt. Kevesebb volt a siker, de több a boldogság és megelégedés, mert a hiú ábránd és túlesigázott számítás nem vesztegette meg a boldogság alapját, a nyugodt kedélyt.

Ennek kell tulajdonitnunk, hogy az evangéliumi békét hirdető unitárius pap elfeledkezett a Jézus intéséről: „Tedd

kardodat hüvelyébe“ — s szószerkét, nyáját elhagyva harcolt a vérmezökön, mihelyt elhangzott a Talpra magyar! Ennek lehet tulajdonitni, hogy midön az absolut korszak hatalma elakarja záratni a muzsák hajlékát, ereje fölötti áldozatra vállalkozik mindenik egyháztag. Így lehet megérteni, hogy midön a szabadság napja újra földerül, szent lázba jöve ünnepli az egész unitáriusság egy szívet, lélekkel a lelkiismeretszabadság 300 évét. Így találom magyarázatát annak az elragadtatásnak, a melylyel Bedő Lajos, a már csaknem 70 éves férfi és 40 éves pap oly izzó melegséggel öleli keblére 1879-ben, az első unitárius püspök halála évfordulójára, Székely-Kereszturra érkezett angol unitárius papokat.

A vagyon értékét csak az ismeri igazán, a ki egykor szegény volt és mindennapi munkával szerezte kenyerét, a szabadság áldásait csak az tudja megbecsülni, a ki sinylődött a szolgaság rabigájában. A Bedő Lajos-féle emberek élete azért vonz ellenállhatlanul, mert bennök a tudás, a hit, a jellem és a munkaszeretet oly összhangban nőttek együtt, mint a szívárványban a színek s csak akkor látszottak meg, midön központi forrásuk a nap sugarai, a szelid eső cseppjeibe ütköztek.

Hogy Bedő Lajos unitárius lelkész életét, a mely már letűnt a közönség szeme elől, egy pár sorban visszaidézni óhajtjuk, az eddigiekben indokoltuk.

Bedő Salamon kálnoki öszsékely birtokosnak 1811-ben augusztus 25-én, tehát most épen 91 éve született Lajos nevű fia. Szikár, közepesnél magasabb, szívós, kitartó, igazi öszsékely typus férfi lett belöle. A kálnoki népiskola, a kereszturi gymnasium és a kolozsvári főiskola adta meg nevelését. Papi pályára minősítette magát, de a kolozsvári ev. ref. jogi akadémián a cursust hallgatta és onnan kitünő bizonyítványt nyert.

A kitünően végzett és jó szónok ifjut 1836-ban a kolozsvári anyaegyházban káplánna tették. Két évig teljesítette e szép szolgálatot. 1838-ban Sepsiköröspatakon, szülöfaluja tözsomszédjában rendes pap lett. Itt kelt házasságra Jancsó Annával, kivel 53 évet élt példás és boldog házasságban. Neje fenkölt szellemű és kiválóan vallásos nő volt, ki a leggyöngédebb szeretettel örködött gyermekei nevelése fölött. Ezt igazolják derék gyermekei,* kiknek pályájokon elért sikereik mellett fényesen tündökölt mindig az anyai szívből kapott vallásos hit és buzgóság.

1840-ben laborfalvi pap lett. Ott találta a szabadságharc. A Gál Sándor háromszéki ezredéhez csatlakozott. A szószéken

* Dr. Bedő Albert nyug. államtitkár, orsz. képviselő, Bedő Lajos, özv. Raffaj Károlyné, Egyed Mózesné, Máthé Józsefné.

és a társadalmi érintkezésben is lelkes szószólója volt a nagy eszmének. Hogy buzdító szavának annál nagyobb sikere legyen, fegyvert fogott. A betörő muszkasereggel és Heydte osztrákjai-
val a tömösi és kökösi csatákban megütközött. Ezután vissza-
tért hiveihez és családjához, de megkellett lakolnia. 1849-ben,
midőn a karácsonyi ünnepre már készen volt, épen ünnep-
szombatján estve a zsandárok elfogták és elvitték Sepszi-Szent-
Györgyre, hol fogva tartották egészen husvétig. A külömben
is kétségbeesett családot és gyülekezetet akkor fosztották meg
a lelkipásztortól, mikor az ünnepi vigasztalást kellett volna
hogy hirdesse nekik. Hogy fogsága csak annyi időre terjedt,
azt Szentiványi Györgynek, Háromszék akkori legtekintélye-
sebb férfia barátságának és annak köszönhetette, hogy a hirhedt
Kovács kapitány Szentiványinak lekötelezettje volt. 1853-ig volt
laborfalvi pap. Onnan Csehétfalvára ment s majd 1867-ben Re-
csenyédre, a hol 1886-ban, 50 évi hű, buzgó és istenes szolgál-
lat után nyugalomba vonult. 1902. ápril 14-én hunyt el.

Jó szónok volt, kötelességének élt a szószéken is, hivei
között is. A korrallal haladott. Szeretett tanulni, tudott lelkesedni
a kor és a tudomány vívmányai mellett. A szabadságharcz
alatt szép könyvtárát és mindenét, valami a háznál volt, a ke-
gyetlen muszkasereg földulta, megsemmisítette. A véletlenül
megmaradt könyvek nyilván mutatják, mennyit tudott áldozni
az irodalom újabb termékeiért. A Döbrentei—Kazinczy-féle
„Erdélyi Múzeum“, Péterfi Károly „Filozofusok és Filozofia“
historiája, Bölöni Farkas Sándor „Utazás Éjszak-Amerikában“
s még egy pár hasonló megmentett mű hosszú életén át hű
kisérője, táplálója és kedves emlék volt abból a korból, a mely-
ben ő is óhajtozta, imádkozta, hitte, hogy :

Majd jöni kell, majd jöni fog egy jobb kor, mely után
Buzgó imádság epedez százezrek ajakán.

És mi, kikre emléke maradt annak a kornak s hagyatéka
egyik derék és hű fiának, az egyszerű, de tiszta szívű, csönde-
sen munkálkodó, de mindig hű és kitartó unitárius lelkipásztor
nak, mi tegyük meg azt, a mi bár csekély, de ránk nézve jó-
tékony, időzzünk egy néhány perczig emlékével!

Boros György.

Építsünk Sz.-Udvarhelyt templomot.

Ezelőtt évtizedekkel merült fel azon eszme, hogy Sz.-
Udvarhelyt leányegyház alakíttassék. Az akkori kénosi lelkész,
mostani esperes Kisgyörgy Sándor, a megye házában istentisz-

teletet tartott, a melyen ottani hitfeleink mind jelen voltak. Ezen istentisztelet hatása alatt néhai Gyöngyösi István esperes a közelebbi egyh. főtanácson a leányegyház részére 80 frtot gyűjtött.

Ez volt a mustármag, a melyből felnőtt a mostani élő fa.

Hitfeleinknél hova tovább mindinkább megerősödött azon meggyőződés, hogy Sz.-Udvarhelyen, a hol több tekintélyes állású hitfeleink laknak, a hitélet fejlesztése nélkülözhetlen.

Hosszura nyulna cikkem, ha a leányegyház fejlődését részletesen tárgyalnám, elég, ha felemlítem, hogy egyesek adománya és hitfeleinkhez, a főtisztelendő püspökünkkel együttesen intézett felhívásunk eredménye a mostani mintegy 2700 koronába került épületes telkünk, a mely igen alkalmas templom helyül is. Azonban építési czélra az egyházközség csak mintegy 12.000 koronával rendelkezik, holott 45 ezer kellene.

Udvarhelymegye a magyarországi unitáriusoknak csaknem felét tartja kebelén. Ezen létszámból a tisztviselőknek jelentékeny száma kerül ki és remélhetőleg még szaporodni fog azoké, a kik a megye központján székelnek különböző foglalkozásban. Mindezen hitfeleinknek lelki szükséglete az Isten tisztelétének nyilvánítása, meg van erre jelenleg is az alkalom, de annak állandósítása szükséges.

A sz.-udvarhelyi hitközségünk föl van véve, el van ugyan ismerve önálló ekklézsiának, de ez még csak papiroson van. Ennek kellene életet adni.

Ámde hiányoznak a cél megvalósítására — ez idő szerint — az anyagi eszközök.

De ha az eszméért lelkesedünk, ezt kitartó erős akarattal megvalósíthatjuk.

Én, a ki évtizedek óta foglalkozom ezen eszmével, remélem a sikert, főként ha hitfeleim magukévá teszik azon erős meggyőződésemet, hogy a sz.-udvarhelyi ekklézsia megalapítása nemcsak a sz.-udvarhelyi, hanem az egyetemes unitárius egyház érdeke, mert azt kell képviselni megyénk központján.

Az anyaekklézsia megalapítására első sorban templom kell Sz.-udvarhelyi egyházunk nem vert még oly erős gyökeret, hogy jelentékeny segély nélkül, maga erején, templomát fel-

építhetné. Nincs azon helyzetben, mint más falusi ekklézsia, a hol anyaggal, kézi munkával, fuvarral készséggel járultak és járulnak az Isten házának felemeléséhez, akadott vagy egy közhely vagy határrész is, a melynek feltiltása ezen czélra jövedelmezett, a mely községben hitfeleink voltak tulnyomó számban, a község is segített. De a sz.-udvarhelyi egyház sem anyaggal, sem kézi munkával, sem valamely oly területtel nem rendelkezik, a melylyel czélját anyagilag előmozdithatná, pedig az efféle segedelmek nem csekélyek, sok lélekemelő példát tudnék felhozni a multból, olyanokat is, a melyeknek szenttanuja voltam. Elég, ha hivatkozom a hom.-sz.-páli és sz.-mártoni hitfeleimre, a kik anyagok összehordása és kézimunkájokkal tették lehetségessé nemcsak templomaikat, hanem belső embereik és iskolájok hajlékait aránylag csekély pénzzel felépíteni.

Ha ily dicséretes áldozatkészség vezette hitfeleinket kizárólagos érdekeik előmozdítására, biztat a remény, hogy hitbuzgóságuk erejénél fogva a sz.-udvarhelyi templom építéséért is lelkesednek, hisz abban az ök fiai és leányai fogják tulnyomóan az Istent dicsőíteni.

Vessük le a partikulárizmust. Karoljuk fel közösen ezen ügyet, mely első sorban a két udvarhelymegyei egyh. községeinké, sőt az egyetemes unitárius egyházé is.

Az előbb említett dicséretes eljárások alapján biztat a remény, hogy a két megyei egyház s körünk hitfelei a sz.-udvarhelyi templomépítést anyagok stb. szállítása által kitelhetően elő fogják segíteni.

Ha hitfeleim magukévá teszik azon meggyőződésemet, hogy ezen templomépítés az egyetemes unitárius egyház érdeke és annak lehetővé kell tenni létesítését, megtehetjük ezt a nélkül, hogy valamely oly alaphoz nyulnánk, a melynek más a rendeltetése, csak jóakarát kell.

Azt hiszem, az anyagok részbeli megadása mellett a hiányt általános gyűjtés útján összehoznók, mért mint örömmel tapasztaltam, hitfeleinknél nem halt még ki a hagyományos áldozatkészség. Ez tartotta fenn egyházunkat eddig is és ez emelte a mostani színvonalra.

Nem számíthatunk-e a lelkes unitárius nőkre? Mikor sze-

münk előtt lebeg azon szép lobogó, a melynek költségét az unitárius leányok gyűjtötték össze, a mely iránt az áldozatkészség felülmulta a költséget, a felesleg nem csekély összeggel növelte a konviktusi alapunkat.

Örömmel olvastam az Unitárius Közlöny utolsó számában Udvarhelymegye érdemes főispánjának a gagyi templomunk felszentelése alkalmával kifejezett azon óhajását, hogy a közelebbi zsinatunkat Sz.-Udvarhelyt tartanók, ez is ösztönözhet tervünk megvalósítására, mert nekünk nem hivatásunk magunkat más felekezetbeliektől elzárni, sőt keresni az alkalmat az azokkal való közvetlen érintkezésre, és ebből kiindulva, én is óhajtottam volna a jövő évi zsinatunkat Sz.-Udvarhelyt tartani, de alig lehetséges, mert ily rövid idő alatt, főképp pénz hiányában, templomunkat fel nem emelhetjük azon időre.

De fölfogjuk emelni rövid idő alatt. Ebben bizom, mert bizom a vallásos buzgóságban. Vajha minél hamarább láthatnók! Olasztelek, 1902. jul. 23.

id. Daniel Gábor.

Egy pár szó az őszi urvacsora idejéről.

Az ujitásnak, mely a vallásos életnek lendületet ad: mindig embere voltam. De olyan ujitásnak, mely *ötlet* szerüleg az ösők által megfontolt és bölcsességgel letett alapköveket kiásni akarja, szelid kifejezéssel: oktalanságnak tartom.

Ütő Béla lelkész javasolja az Unitárius Közlöny juniusi számában, hogy *az őszi urvacsora vétel idejét átkellene tenni Mihály napról november 15-ikére, a Dávid Ferencz halála emlékezetéért...*

Indokaiból a kegyelet sugárzik, de nem a megfontoltság.

U maga mondja: *szentté avatott embereket nem tisztelünk.* Miért akarja hát Mihály napról november 15-ére áttétetni az urvacsora vételt? . .

Őszi urvacsora vételünk: *a hálaadás ünnepe.* Maradjon az továbbra is a hálaadás ünnepének . . .

Szeptember utolján, az év utolsó terménye: a szőlőtermés is már megitélhető. Ekkor már láthatjuk az áldást vagy csapást. Ha csapás miatt megrettentene az Isten *mindenhatósága*, magához vonzana másfelől *atyai jósága*, hogy nem bűneink nagysága szerint büntetett. Mindkét esetben *hálával tartozunk Istennek*, mert a csapásokkal is javít. Legyen ez az ünnep, éppen a terményekért, *egészen Istennek szentelve.* A Dávid Ferencz *halála emlékezete* csak

zavarólag hatna az ünnep emelésére. Istennek és embernek bajos egyszerre áldozni . . .

De különben is november 15-én már legtöbbször téli *hideg van*. Templomaink nincsenek fűtve. Nagyobb egyházainkban, hol 400—600 embernek egy lelkész oszt urvacsorát, a *hosszas* istentisztelet *hidegbe*: hűtené a vallásos buzgóságot.

Tapasztalhatjuk különösen karácsonkor, nagy hidegek alkalmával, hogy a hívek nagy része, mihelyt részesült az örökélet kenyere és italából — azonnal siet haza, *mielőbb az istentisztelet véget érne*.

Miért akarnók hát a most egyik legnépesebb ünnepünket, a hálaadás ünnepét, hideggel és requiemmel népteleníteni?

Az őszi urvacsora vétel ideje minket ne aggasszon azért, mert Mihály napja körül történik és Mihály őkegyelmét mások *szentnek* hiszik . . . Az őkegyelme nevenapján úgy is ritkán ünnepünk s nekünk *vele* semmi bajunk.

Törvénybe iktatott parancsszó nélkül, különösön, mikor nov. 15-ike vasárnapra esik: hálás kegyelettel emlékszünk meg szent vallásunk alapítójáról, életéről, haláláról — a többi nagyjainkkal együtt — s *érettök és nem nekik, ünnepet szentelünk az egy igaz Istennek*, hogy őket nekünk adta.

Szabéd, 1902. június 21-én.

Rédiger Géza.

Az őszi urvacsora kérdéséhez.

Egyik fiatal paptársam felvetette a kérdést: nem volna-e czélszerű november 15-ik napját megelőző napra tenni az őszi urvacsora vétel idejét? Sietek a magam feleletével: nem. Az, hogy az unitárius vallást nem ismerő lutheránus a Szent-Mihály vasárnapját szentek imádása kérdésével összezavarja; vagy pedig az, hogy kérdést tevő paptársam régóta tűnődik e kérdés felett: még nem indok. Ugyanis:

1. Mi nem is Szent-Mihály vasárnapján veszünk urvacsorát, hanem veszünk őszi hálaadó istentiszteletkor, a mikor kiválólag egy évi áldásért adunk hálát Istennek, a mely napot, az unitáriusok Szent-Mihály megelőző vasárnapra tűztek ki: igen czélszerűen. Ez az időpont tárja már előnkbe az áldások mennyiségét és minőségét, melyhez érzelmeink társulnak. Ez az időpont egy kis pihenő oázis az őszi sok szorgos munka közben. Ez az időpont legalkalmasabb arra, hogy távollevők és gyengélkedők is felvonulhassanak a szent Sionba áldozatra, míg a november 15-ét megelőző vasárnap — legalább is ennyi kedvezést nem nyújt. S minthogy e szerint a »Szent-Mihály« szentnek itt csak annyi

köze van, mint a husvét megtartásánál a tavaszi éj-nap egyenlőség után eső első holdtöltének: ennél fogva a kérdés feltevése nemcsak indokolatlan, hanem czélszerűtlen is, mivelhogy

2. a november 15-ét megelőző vasárnapkal alkalmat nyujtának arra, hogy minket unitáriusokat személyi cultus-sal vádoljanak. A mely dogma a szentek tiszteletét megengedi: annak szabad a cultus-ban ilyen vonatkozású változtatás, de nekünk nem. S bár nagy elismeréssel és hálás kegyelettel vagyok Dávid Ferencz első püspökünk iránt: de minden szépnek és jónak hirdetését nem vagyok hajlandó az ő nagy nevéhez fűzni, mert ez egy értelmű a szentek imádásához közeledéssel. S különben is a Szent-Mihály nap, mint általánosan nyilvánartott nap, inkább szem előtt tartható, mint november 15-ike.

Nem állítom, hogy véleményem dönthetetlen, hanem védeni azt mindenkivel szemben kész vagyok a legyőzetésig.

Németh István unitárius lelkész.

Az őszi urvacsoráról.

Olvastam az őszi urvacsorának Dávid Ferencz napjára való áttételére vonatkozó indítványt és részemről oly hatalmas szép dolognak tartom azt, hogy ezen egy pillanatig se gondolkodva már az idén is ehhez kellene alkalmazkodni. Most nem írok erről, de ha megméltóztatik engedni egy későbbi számban írok „Ünnepeinkről“ czímen egy cikket.

Budapest, 1902. június 22-én.

Ujvári László.

A homoródi unitárius zsenge-bucsu.

Megvárjuk az unitárius bucsut, aztán oszlunk, hangzott napokkal ezelőtt a homoródi fürdővendégek ajakán. Boldogasszony napja vasárnapján szokott lefolyni, magyarázták a törzsvendégek az ujaknak.

S felvirradtunk a várt vasárnapra, az egyhangu fürdői élet kétszeres ünnepi szint öltött. A fürdő völgyére boruló fenyvesek egyik oldalán országút vonul. Szélén különböző árusátrak emelése nyitotta meg az ünnepélyt. A nép három felől kezdett vonulni. Az országoton egyfelől Udvarhely felől, szembe vele Oláhfalú felől, sajátlag a Rikán belől eső vidékről Lövete felől a Vargyas pataka által nyitott fenyves vidéken, hol a Dobogó és Lobogó fürdőtelepek fekszenek. A népség zöme a Homoród folyó partján vonul fel, a Rikán innen fekvő unitárius vidékről Gyalog és szekeren, egyenként és csoportosan, zászló vagy

egyéb vezetés nélkül. Ugy reggeli kilencz óra felé a fürdő kutjai már meg vannak lepve, a fürdő folytatását képező völgy, a Homoródvize két partja egész szekér-tábor s az országot mente egész sokadalom. A szekértáborból felcsap a füst, az aszszonyok főzik az ebédet.

Megindul a nép hullámozása. Ott látjuk a székely nép öregét, ifját maga ős mivoltában, délczég alakjával, ős viseletében, a férfiakat ingujjban, fejr abaféle magyar nadrágban, magas-száru fénylő csizmában, az Udvarhelyfelől jövőket feketeposztó, a homoródmentieket czifrán varrottas bőr mellényben, pörge fekete kalappal. A nyakravaló nem szükségképeni kiegészítő kellék. Minden épen úgy, mint hatvan év előtt, mikor mint turista a székely népet, a Homoród mentét ismerni tanultam.

A nők viselete azonban nagyon változott. A régi székelyszöttes eltűnt. A ruha hosszabb lett. A hajadonok egyes hajfonadéka kettössé vált.

Kezdődött a bucsu ünnepi része. A szokatlan unitárius bucsu, mint a homoródmenti nép gondolatja, a forradalom utáni elnyomatásból kipattant gondolat, a néplélek visszaesése, a nemzet pogánykorára, mely kútfőknél áldozott. S mert az akkori elnyomatás korában az együttérzés gondolatát kívánta kifejezésre juttatni. A nép egyelőre papja nélkül gyült fel, majd Sándor István előbb kolozsvári, akkor jánosfalvi pap isteni tiszteletet vezetett be s most a homoródmenti papság felváltva szolgáltatja. Az idén a sor keményfalvi ekklesiánkra esett.

Az istenitisztelet helyéről a fürdőigazgatóság gondoskodik. Egy villára támaszkodik, mely a fungens és felgyült lelkészek számára megnyitott. A résztvenni kívánó fürdőközönség a villa tornáczában helyezkedik el, egyfelől a női, másfelől a férfi nép, vegyesen a vidékről felgyült értelmiséggel. A villa előtt a zöldben szószéknek egy asztal. Majd felzendül a zene, utána jó a nép, helyet foglalnak, egyfelől a nők, másfelől a férfiak. S itt az Isten szabad ege alatt Lőrinczi Béla keményfalvi tanító jelzi a megtartandó éneket, melynek minden sorát előlmondja. S felzendül egy ének, az énekvezér szeme egy gyermekkorusra esik, szebbnél-szebb gyermekhangra, köztük Bencze Mártonkáéra s mire kérdjük, ki hangja ez, egy reáliskolai gyerekre mutatnak; a nép együtténeklésére, mintegy hallani véljük a szabad természet, a fenyves hegyoldalok visszhangját.

S felállt Kovács Imre keményfalvi pap, fiatal arczán az illetettség derűjével. Imádkozott s prédikálta az Isten, a haza és felebarátunk iránti szeretetet, szépen, lelkesen, magas színvonalon járó s mégis népies kifejezésekben. Különösen a hazaszeretetre vonatkozó részét, mely a kivándorlás ellen irányult,

akkora hatással, hogy könnyek bizonyították, mekkora fájdalom nyomja a székely keblet, ha hazája földjéről kiszakadásra kell gondolnia.

Következett a déli lakmározás. Utána hol az istentisztelet folyt, a zöld pázsiton, megszólalt a falusi magukkal hozott banda, perdült a táncz. A szünetet nem ismerő székely csárdás, egy sajátságos székely compositio mellett, melyre hozta, egyik járta a csárdást, a másik valzerre fordította s néhány tempo után folytatta a csárdást.

A fiatalság pompásan mulatott. Nagy közönség fogta körül. A távolból azonban egy más zene klarinétja, czimbalma hallszik. Mi az? A katolikusok külön váltak, külön tánczoltak. Hát így volt ez eddig is,? kérdjük. Nem, eddig együtt tánczoltak, volt a bús felelet.

A nap lemenőben. A szekerek elévonulnak. Előbb indulnak az öregek. Majd elhallgat a zene, a táncz, az ifjak is felkerekednek. S mint jöttek, három vonalon haza indulnak. Azzal az érzéssel, hogy 10-13 falu népe, legalább egyes családoktól képviselve, találkozott, együtt imádkozott, együtt vigadott és szomorkodott s fohászzkodott jobb jövőért.

A mint a kétlovasok robognak, az egyikről felém hangzik egy anya ajkáról a büszke hang: Bencze Marcsi az én fiam.

Kövári László.

Az én igaz barátom az Unitárius Közlöny.*

Egy igen régi írásból olvastam, hogy egy pogány filozófus házat akart építtetni és mikor a vállalkozó kérdezte, mily formán és milyen nagyságut akar építtetni, azt felelte: a hol fennállva három ember elfér.

A vállalkozó pedig azt kérdezte a pogány filozófustól miért akar olyan kis házat építtetni? A pogány filozófus azt felelte, hogy bár ezt tölthetném meg igaz barátokkal!

Nagyon ritka madár ma is az igaz baráti szeretet 3 férfi, vagy 3 nő közt. Oh de hányszor csalódunk meg az életben! hivén, hogy igaz barátunk van, és akitől azt érdemelnök mint igaz baráttól, hogy így szóljon: áldott a ki jött az ur nevében, abban csalódunk mert a vélt igaz barát titkon, vagy nyilván feszítsd-meget kiált. Ilyen körülmények között csak az vigasztal, hogy a mi üdveztönkre az áldott Jézus Krisztusra is fe-

* A Székelyföldről kaptuk ezeket az egyszerü, őszinte szavakat.

szitsd-meget kiáltottak, és épen azokba csalódott a kikbe bizott, és ez a tudat nem engedi, hogy elcsüggedjünk ha megcsalatkoztunk is barátainkban. Épen ebből kifolyólag melegen ajánlom az én mostani igaz barátomat az Unitárius Közlönyt, fogadják barátjoknak azok is a kik még nem olvasták. Ezt ismerem én igaz hiv barátnak a ki minden hónapba fölkeres sok szép és jót beszél nekünk s még vigasztal is ha bánatot érzünk, tanít Istenben bizni és imádkozni, vallásunkat igazán és szivből szeretni. Híreket mond még külföldről is. Engedje az igaz jó Isten, hogy ez az igaz hiv barát soha meg ne szünjön jární, hogy késő unokáink is ezzel barátkozhassanak azokat pedig, a kik most jelenben szét küldik ezt az igaz hiv barátot, Isten soká, de soká éltese.

Kis Solymoson.

Simó Lidia.

Alföldi levél.

Itt is mozog a föld. Habár most jó részt a mezőn foglalkozik a nép, a szívek s az elmék sem alusznak.

Hódmezővásárhelyt Adámossy Gábor ifju lelkész beköszöntése szép hallgatóság előtt történt jun. 29-én. Józan lelkész afia tartotta a beiktató beszédet. Az új lelkész kitünően bevált. Mindkét szónok hévvel, hatással szólt. Az ifju lelkész most az ismerkedő látogatásokkal és más társadalmi ismerkedéssel van elfoglalva. Ugy látjuk igen kedvező benyomást tettek reá. Helyzetét máris megkedvelte és abban jól érzi magát. Kiválóan előnyös és szerencse a kezdő embernek, hogy Kovács József gondnok és családja nagy jó indulattal halmozza el.

Az egyházi élet most lanyhának mondható, mert a takarodás miatt a hívek pusztáikra vonultak ki s ha talán vasárnapra haza is jön némelyik, akkor sem a templomba menésre, hanem egy kis pihenésre gondol. Összel, nagyon szokták látogatni az isteni tiszteletet.

A leányegyházak száma egygyel növekedett, Füzes-Gyarmaton (Békésm.) A mult hó 27-én új egyház alakult. Józan lelkész, Adámossy hmvásárhelyi és mberényi tanító Zoltán Ferencz volt jelen a megalakulásnál.

Az eddig áttérteknek száma 125. Isteni tiszteletet tartottak. Adámossy imádkozott, Józan prédikált, Zoltán pedig a Zsoltár-éneklést vezette. Szabad ég alatt, egy hivünk udvarán folyt nagy számú gyülekezet előtt. Jelen volt a járási főszolgabíró, Csánki Jenő, a községből több jegyző és más érdeklődők. Azután közgyűlés tartatott, a mely a megalakulást kimondotta. Az egyházi adó megajánlásában buzgóság volt tapasztalható, a

mennyiben 625 K.-t ajánlottak meg. Különben tehetik, mert úgy tetszik jómodu, gazdag polgárok az áttértek Hódmezővásárhelyhez csatlakoztak és egy tanító kinevezését is kérték. Gyűlés után 30 teritékü közébed volt. Kedélyes hangulatban voltunk együtt. Pohárköszöntők is voltak. Józan a főtiszt. püspök urat éltette s indítványára sürgönyileg üdvözöltük. A főszolgabíró a 2 lelkészre, Adámossy a politikai hatóság 2 képviselőjére, a főszolgabíróra és a községi első jegyzőre emelte poharát. Délután négy órakor egy igen kedves jelenet emlékével távoztunk.

Jelenvolt.

Irodalom.

Konfirmációi káté, reformált vallásu növendékek használatára, írta *Fancsó Sándor* nagyenyedi ev. ref. lelkész. Kérdésekben és feleletekbe van foglalva, mint a többi káték. Szerző „Kísérletnek“ mondja munkáját. Ha kísérlet, nem lett volna-e helyesebb a gépies és paedagogiaailag nem helyeselt kérdésektől és feleletektől eltérni? A feleletek — általában — tulságosan hosszú körmondatokban vannak szerkesztve. Igaz, hogy a többi káté is ilyen, de hát a 12–15 éves, jobbára falusi gyermekek nem juthatnának-e olcsóbban, vagyis kevesebb betű betanulásával, a protestans hit alapvető ismeretéhez?

Kegyés adakozások maroskörben 1901-ben.

Szabédon: Rédigér Géza lelkész neje urvacsorai kenyeret minden alkalmon 6 kor. Kis Ágnes hajadon szószék takarót 6 kor.

Maros-Szentkirályt: Nagy Zsigmond urvacsorai kenyeret és bort minden alkalmon 2 kor.

Maros-Vásárhelyt: A város 20,000 téglát 520 kor. Takarékpénztár templomfentartás czimen 20 kor. Csongvay Lajos neje Hajós Róza urvacsorai kenyeret és bort ez évben is 8 kor.

Csókfalván: Faluvégi Gergely és neje két, Sárosi Józsefné és Benedek Jánosné egy-egy izben urvacsorai kenyeret és bort 4 kor. Sárosi József a papi telek kerítésére 20 kor. 52 fill. Kis M. András ev. ref., egyházközség szükségéire 4 kor.

Csongvay Lajos köri felügyelő gondnok ur a köri összes konfirmálóknak emlékül adandó egy-egy uj testamentumra ez uttal harmadszor 36 kor.

Fekete Gábor tiszteletbeli köri felügyelő, gondnok ur köri két jó tanító jutalmazására ezuttal nyolczadszor 30 kor.

Nyárád-Szentmártonban: Özveggy Nagy Jánosné Kereső Judith és özveggy Nagy Józsefné, Nagy Judith urvacsorai alapra száz-száz ko-

ronát 200 kor. Szabó Sándorné Lőrinczi Zsuzsánna urvacsorai kenyeret minden ünnepre 4 kor. Özv. László Jánosné bort karácsonra 2 kor. Fazakas Lajos és neje Tomcsik Mária az 1900. évi tüzvész által a papi telken elhamvasztott épületek újra építésére 291 kor. 63 fill.

Vadadban: Kis F. István és Máné György urasztali kenyeret minden ünnepre, 3 korona.

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI MOZGALMAK.

— **Benczédi Gergely tanár** nyugalomban. A régi gárda egyre apad, maholnap már egy tanárunk sem lesz olyan, kit maga az egyház nevelt volna, habár csak annyiban, hogy felsőbb tanulmányok végzésére kijelölte kiküldötte és azután alkalmazta. Benczédi Gergely a londoni studensek közül 3-ik volt. Ő kivételesen a természettudományokra készült a londoni egytemen, de hallgatta a theológiát is. 36 évet működött a kolozsvári főgymnasiumban, mint a természettudományok tanára. Rendkívül tevékeny, ügyszerető, szorgalmas és munkás ember volt. Több éven át igazgató. Mint igazgató kitűnő rendet tudott tartani. A székely ifjaknak lelkes pártfogójuk, az egész ifjuságnak szerető atya volt, gyakran szigorú, de mindig jóakaró. Mint egyházunk körpénztárnoka, jövőben is vezető férfaink között fog helyet foglalni, így hát nem válik meg tőlünk. Óhajtjuk, hogy puritan szelleme sokáig legyen öre egyháza féltett vagyonának!

— **László József** a keresztúri gymnasiumnak 30 év óta működő derék tanára. váratlanul föllépett betegsége következtében nyugalomba vonult. Az ifjuság atyai gyámolát, állandó gondozóját fogja nélkülözni, mert László kiválóan szerette az ifuságot. Sok gyenge székely gyermek remegő szívébe öntött bátorságot és önbizalmat. Mindig „gyermekemnek“ szólította őket, s mindig támogatni, erősíteni tudta őket. Mint tanárt, lelkes ügyszeretet, kitartás és szorgalom jellemezte. Kartársai s a közönség is szeretettel és bizalommal ragaszkodott hozzá s fájlalni fogja távozását. E fájdalomban egyházának minden tagja osztozott, a mit az E. K. Tanács ki is fejezett. Reméljük, hogy betegsége muló baj s még vissza fog térni a munka mezejére, hol mindig férfiasan megállotta helyét!

— **A kolozsvári főgymnasiumhoz** i helyettes tanárokká az 1902—3. tanévre kinevezte az E. K. Tanács: Márkos Albert, Major Sándor és De-meter Dezső tanárokat.

— **Az unitárius kollegiumban** konviktusi kedvezményes helyekre felvétettek 1902—3. tanévre:

1. A Derzsi János (évi 2000 K.) alapra, évi 200 K egész kedvezmény élvezetére: Balázs András, Kökösy Mihály papnövendékek, Adorján Jenő VII., Bedő Ferencz V., Gyulai Zoltán V., Kis Béla VI., Molnár Gergely IV, Nagy Lajos II, Tóth István I., Peredi József II. osztályos tanulók.

2. Id. Daniel Gábor, évi 210 K. egész kedvezményes alapra Kiss Elek III. o. tan.

3. Br. Petrichevich—Horváth Kálmán évi 210 K. egész kedvezményes alapra Farczádi Gerő IV. o. tan.

4. Árkosi Benkő Mihály, évi 200 K. alapra Kiss Ernő V. o. t. $\frac{3}{4}$ 150 K. és Darkó János I. oszt. t. $\frac{1}{4}$ 50 K. kedvezményre.

5. A bölöni egyház közsé évi 200 K. alapítványra Kisgyörgy Imre VII. o. tan.

6. Szentiványi Gyula, évi 210 K. a'apra Szentiványi Gyula III. o. tan.

7. Józsan Miklós, évi 210 K. alapra Árkosi Tamás VII. o. t. $\frac{1}{2}$ és Gálfi András papnövendék $\frac{1}{2}$ kedvezményre.

8. Ferencz József és neje, évi 100 K. alapra Raffaj Károly papnövendéket.

9. A konviktusi alapokból: a) egész, egyenként 200 K. kedvezményre: Ürmösi József, Kovács Lajos és dr. György János papnövendéket, György Zsigmond IV. és Máté Árpád I. oszt. tan. együtt 1000 K. kedvezményre;

b) háromnegyed, egyenként 150 K. kedvezményre: Kelemen Sándor, Végh Bénéám, Kovács István papnövendéket. továbbá Gelei Kálmán I., Kovács Imre III., Kocs András IV., László Balázs VII., Vass Béla I., Mátyás Sámuel V., Mátyás Lázár III., Rédiger Zoltán VII., Perédi Sándor 4. el. o. tanulókat együtt 1800 K. kedvezményre;

c) fél, egyenként évi 100 K. kedvezményre: Bartók Géza VII., Balázs Gyula 4. el., Derzsi Károly IV., Fodor Árpád I., Gál Zsigmond VI., Kanyaró Gyula VI., Lőrinczy Zoltán III., Marosi Dénes VI., Márkos Mózes III., Molnár Ákos I., Molnár Kálmán VII., Nagy Pál I., Pethő Kálmán VIII., Péter Aladár III., Rédiger Árpád II. oszt. tanulókat, Gál Miklós, Veres György és V. Nagy Dénes papnövendéket, együtt 1800 K. kedvezményre;

d) egynegyed, évi 50 K. kedvezményre: Halmágyi János és Pap Gyula papnövendéket, továbbá Balázs József IV., Balogh Gábor I., Bartók Endre VI., Bereczky Vilmos IV., Bodoczi Sándor VIII., Ekárt József VIII., Fazakas Miklós VI., Görgényi József VIII., Keresztes Dénes III., Létai Balázs V., Marosi Albert VI., Máthé Albert VI., Módi Mihály II., Szász Károly IV., Mikó Lajos VI., Nagy Károly I., Pap Zsigmond VIII., Pap Béla VI., Pálfi Lajos 4. el., Rédiger Béla I., Sándor Kálmán IV., Sárosi József II., Szathmári Balázs VII., Szász Dénes V., Tóth János II., Vass Pál VI., Vernes József I., Zsigmond Lajos VI., Pálfi Tamás IV., Rázmán Sámuel VII. oszt. tanulókat, együtt 1600 K. kedvezményre.

— Az árkosi népes egyházközség ujonnan kinevezett lelkésze, Végh Mihály beköszöntője aug. 17-én volt. Ez ünnepélynek kiváló jelentőséget kölcsönzött az, hogy Ferencz József püspök ur szives volt megjelenni az ünnepélyen. Tömegesen zárandokoltak a háromszéki unitáriusok Árkosra. A főpásztor vasárnap reggel érkezett diszes kísérettel Árkosra, hol a Szentkereszty bárói család vendége volt. A közönség a szép és tágas templomot zsufolásig megtö tötte. Itt volt a háromszéki unitáriusok színe-java; a köri felügyelő gondnok-esperes. a köri papok. A gyülekezet éneklése után Végh Mihály lelkész tartotta meg beköszöntő beszédét, melylyel nemcsak meghatotta, hanem el is ragadta hallgatóit. A beiktatást Lőfi Áron esperes vezette. Majd püspökünk szólalt meg, ki egyikét mondotta apostoli legszebb beszedeinek. Örült a nép az új papnak és örült, hogy hallhatta a főpásztor buzdító és lelkesítő szavait. Ez ünnepély nagy hatással volt a háromszéki összes unitáriusokra. Ünnepély után közebédi volt, melyen részt vettek a püspök, br. Szentkereszty Béla, Szentiványi Miklós alispán is. Az ebédnél szebbnél-szebb pohárköszöntők hangzottak el. S. I.

— Ravában sok köny hullott a távozó Vég Mihály lelkész nyomába. Erdő-Szt.-Györgyről értesítnek, hogy e hűséges lelkipásztor egész falujában egyetlen házat sem került el. A legszegényebb ember kunyhójába is bement és Isten áldását kérte rájuk, a mi igen jól esett a megszorodott és árván maradt híveknek.

Elhunytak: László Sándorné sz. Tomic Gabrielle élete 28:ik évében hosszas szenvedés után elhunyt Zágrábban jul. 28-án. Férje és 2 kis fia

gyászolják. — Dézsi Feruska Dr. Dézsi Ferencz egy éves kis fia elhunyt Ny.-Szeredában aug. 10-én.

— Gál Gergely, a dévaványai unitárius l. egyház főgondnoka f. évi aug. hó 21-én hosszas szdnvedés után, 65 éves korában jobblétre szenderült. A megboldogultban szeretett egyházunk egy áldozatkész buzgó tagját vesztette, ki a dévaványai unitár. egyház megalakulásától kezdve annak lelkes fáradozásaiban határt nem ismerő önzetlen példányképe volt.

— Fülöp Sándor, a kolozsvári unitárius főiskola 12 éven át volt pedellusa, 1902. évi rugusztus hó 5-én, 51 éves korában meghalt. Kötelességtudó, munkájában pontos és a reábizottakban hív szolga volt. Legyen csendes az ő nyugalma!

EGYLETI ÉLET ÉS MUNKÁSSÁG.

A Nők Világa sorsjátékára lapunk zártakor érkezett Perczelné Kozma Flora öngyása kedves leányai adománya: Kozma Flóra egy vánkös, selyemfestés és egy írómappa selyemfestés, Kozma Mártha és Judith terítő, gobelin varrással. Kolozsvárról Nagy Piroska k. a.-tól horgolt mohair kendő.

TARTALOM: Meghívó a Dávid Ferencz Egylet XVII. közgyűlésére. — Bedő Lajos lelkész (1811—1902) Boros György. — Építsünk Sz.-Udvarhelyt temp'omot id Daniel Gábor. — Egy pár szó az őszi urvacsora idejéről Rédiger Géza. Németh István. Ujváry László. — A homorodi unitárius zsenge-bucus. Kővári L. — Az én igaz barátom. Simó Lidia. — Alföldi levél. — Irodalom. — Kegyes adakozások maroskörben 1901-ben. — Egyházi és iskolai mozgalmak. — Egyleti élet és munkásság.

Csintalan Gyula

orgona-, zongora- és harmonium-készítő

KOLOZSVÁRT, a városház mellett.

Elvállalok orgona készitést, minden nagyságban, minden kivitelben és stylben, továbbá javítását, átalakítását, kibővitését és hangolását jótállás mellett.

Elvállalok bármilyen nagy zongora javitást, hosszú zongorák rövidde átalakítását, bőrözését és hangolását.

Készitek oltárokot, szószéket és szószék fölébe való koronát, nemkülönbén egész templomi berendezéseket is.

Elvállalom iskolai és szobai harmoniumok javítását és hangolását, ugy helyben, mint vidéken. Vidéki meghívásra pontosan megjelenek. Kérdezősködésekre azonnal válaszolok.

Miért továbbra is becses figyelmébe ajánlom magamat. A t. közönség és egyházak pártfogását kérve,

maradtam tisztelettel

Csintalan Gyula.

Nyomatott Gámán J. örököse könyvnyomdájában Kolozsvárt.